

Asia: VN/477/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme lausumaan hallituksen esitysluonnoksesta sekä vastaamaan seuraavaan kysymykseen:

1. onko hallituksen esitysluonnoksen mukainen kuraattorin kelpoisuus toimiva oppilaitoksen opiskeluhuoltotyötä silmällä pitäen vai

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen sosiaalipedagoginen seura ry kannattaa hallituksen esitysluonnoksen mukaista kuraattorin kelpoisuuden määrittelyä niin, että sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 7 §:n tai 8 §:n 1 momentissa tarkoitettun korkeakoulututkinnon suorittaneen henkilön lisäksi kelpoinen tehtävään on myös soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö tietyin ehdoin. Soveltuvan korkeakoulututkinnon määrittelyä on kuitenkin tarpeen täsmentää tietyiltä osin myöhemmin kuvattavalla tavalla.

Hallituksen esitysluonnos, jossa kuraattorin kelpoisuutta ei rajata ainoastaan sosiaalityöntekijän ja sosionomin (AMK) tutkinnon suorittaneille, on kannatettava, koska se mahdollistaa jatkossakin kuraattorityön tekemisen ja kehittämisen laaja-alaisena oppilaiden, opiskelijoiden ja koko oppilaitosyhteisön hyvinvointia edistävänä sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta vahvistavana toimintana. Vain tietyn koulutusohjelman painottaminen, tässä tapauksessa sosiaalialan ja erityisesti sosiaalihuollon osaamisen korostaminen, kuraattorien ammattikunnan osaamisperustana kaventaisi väistämättä ymmärrystä kuraattorin työn painopisteistä. Laajempi koulutusohjelma takaa erilaisten näkökulmien ja osaamisen hyödyntämisen tämän luonteeltaan ja mahdollisuuksiltaan moninaisen työn kehittämisessä ja toimintatapojen jatkuvassa uudistamisessa.

Hallituksen esitysluonnoksen tavoite ennaltaehkäisevän yhteisöllisen opiskeluhoillon vahvistamisesta edellyttää, että kelpoisia kuraattorin tehtävään ovat jatkossakin paitsi sosiaali- myös kasvatusalan tutkinnon suorittaneet, esimerkiksi yhteisöpedagogi (AMK), sekä kasvatus- ja käyttäytymistieteiden lisäksi sosiaalitieteisiin, erityisesti sosiaalipedagogiikkaan, suuntautuneen tutkinnon suorittaneet. Heillä on koulutuksensa pohjalta erityisen vahvat valmiudet tehdä ennaltaehkäisevää ja yhteisöllistä työtä oppilaitosyhteisöissä. Myös sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneilla voi koulutuksensa sosiaalipedagogisten sisältöjen pohjalta olla hyvät valmiudet yhteisölliseen työhön, mutta nykyisellään monien ammattikorkeakoulujen sosionomiopinnoissa painottuvat sosiaalihuollolliset sisällöt.

Tällä hetkellä korjaavan yksilökohtaisen työn tarpeet ovat poikkeuksellisen suuret, kun kouluissa pyritään hoitamaan koronakriisin jälkiä. Toisaalta myös ennaltaehkäisevää ja yhteisöllistä opiskeluhoiltoa tarvitaan entistä enemmän, jotta jokaisen lapsen ja nuoren kasvua ja hyvinvointia voidaan tukea koulun päivittäisessä toiminnassa. Tutkimustulokset esimerkiksi yksinäisyyden lisääntymisestä lasten ja nuorten keskuudessa koronapandemian aikana korostavat yhteisöllisen työn merkitystä. Kuraattorin kelpoisuusehtojen kaventaminen nykyisestä voisi kuitenkin heikentää opiskeluhoiltopalveluiden järjestäjien mahdollisuuksia noudattaa oppilas- ja opiskeluhoitolakia ja vastata kasvaneisiin tarpeisiin, jos osaavia yhteisöllisen työn ammattilaisia ei kapeampien kelpoisuusehtojen vuoksi voisi rekrytoida. Kuraattorin kelpoisuutta ei siis tule rajata vain sosiaalihuollon ammattihenkilöille, sillä heidän osaamisensa painopiste on korjaavassa yksilöllisessä työssä, mikä näkyy myös hallituksen esitysluonnoksen kohdan 5.1 vaihtoehtoisen mallin perusteluissa. Ennaltaehkäisevän yhteisöllisen opiskeluhoillon turvaamiseksi ja edelleen kehittämiseksi kuraattorityöhön tarvitaan myös tämän työotteen erityisosaajia.

Kuraattorin kelpoisuuden rajaaminen vain sosiaalihuollon ammattihenkilöille tarkoittaisi kuraattorityön muuttumista nykyistä vahvemmin koulussa tarjottavaksi sosiaalihuollon palveluksi. Yksilökohtainen, vastaanotolla tapahtuva työ, jossa työskennellään erityistä tukea tarvitsevien lasten, nuorten ja perheiden kanssa ja pyritään löytämään heille oikea tuki ja palvelut, vahvistuisi entisestään, kun se jo nyt vie valtaosan kuraattorien työajasta. On mahdollista, että nämä sosiaalihuollon palvelut olisivat jatkossa nykyistä yhdenvertaisemmin lasten ja nuorten saavutettavissa ja asiakasturvallisuus vahvistuisi, mikä olisi toki toivottavaa. Sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden ja lainsäädännön osaamisen painottuminen kuraattorin kelpoisuusehdoissa johtaisi kuitenkin siihen, että yhteisöllisen työn edellyttämä osaaminen vastaavasti vähenisi. Näin ollen ennaltaehkäisevään ja yhteisölliseen työhön oppilaitoksissa tarvittaisiin mahdollisesti uusia opiskeluhoillon ammattiryhmiä. Nykytilanteessa, jossa kuraattorina toimii ammattilaisia erilaisilla koulutustaustoilla, jaettu käsitys kuraattorin työnkuvasta säilyy laveampana, kun työtä tarkastellaan ja siitä käydään keskusteluja erilaisista koulutustaustoista käsin ja erilaisten koulutuksen tuottamien osaamisidentiteettien pohjalta.

Koska kuraattori toimii oppilaitoksessa yleensä ainoana sosiaalihuollon asiantuntijana, on aiheellista, että muilta kuin sosiaalityöntekijän tai sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneilta edellytetään kuraattorin kelpoisuuteen hallituksen esitysluonnoksen mukaisesti ”60 opintopisteen laajuiset korkeakouluopinnot, joiden tulee muodostua sosiaalityön yliopisto-opinnoista tai sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun korkeakoulututkintoon kuuluvista opinnoista”. Tämä on tärkeä ja samalla riittävä koulutusperusta turvaamaan sen, että kuraattorilla on työssä tarvittava palvelujärjestelmä- ja lainsäädäntötuntemus. Kuraattorin ei tarvitse olla laillistettu sosiaalihuollon ammattihenkilö, jotta hänellä on riittävä osaaminen esimerkiksi ammattieettisistä velvollisuuksista, tietosuojasta ja sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista, sillä tämä tietämys ja ymmärrys on mahdollista saavuttaa esityksessä mainitun laajuisilla omaa soveltuvaa korkeakoulututkintoa täydentävillä tai siihen sisältyvillä opinnoilla. Lasten ja nuorten yhdenvertaisuutta ja asiakasturvallisuutta voidaan vahvistaa myös tällä kuraattorin kelpoisuuden edellyttämien opintojen määrittelyn täsmentämisellä.

Suomen sosiaalipedagoginen seura ry painottaa, että tärkeän osaamisperustan kuraattorin työhön tarjoaa sosiaali- ja kasvatustieteellisiä näkökulmia luonnostaan yhdistävä sosiaalipedagogiikka. Sosiaalipedagoginen ymmärrys ihmisestä yhteisöjen ja yhteiskunnan jäsenenä, sosiaalisista ongelmista sekä hyvinvoinnin kasvatuksellisen tukemisen mahdollisuuksista antaa kuraattorille teoreettisia ja myös käytännöllisiä välineitä sekä yksilökohtaiseen työhön erityistä tukea tarvitsevien kanssa että ennaltaehkäisevään työhön koko kouluyhteisössä. Sosiaalipedagogisessa työotteessa korostuvat dialogisen kohtaamisen, yhteisöllisyyden, toiminnallisuuden ja osallistumisen tukemisen periaatteet. Se on siten erinomainen perusta kuraattorin moninaiselle työlle oppilas- ja opiskeluhuoltolain tavoitteiden toteuttamisessa.

Sosiaalipedagogisia sisältöjä on nykyisin ammattikorkeakoulututkinnoista erityisesti sosionomi (AMK) ja yhteisöpedagogi (AMK) -koulutuksissa sekä Itä-Suomen yliopistossa suoritettavissa yhteiskuntatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkinnoissa sosiaalipedagogiikan pääaineessa ja Hyvinvointi yhteiskunnassa -suuntautumisvaihtoehdossa. Näistä kaikista tutkinnoista valmistuneita on työllistynyt kuraattorin tehtäviin, ja se tulee mahdollistaa jatkossakin, jotta kuraattorityössä säilyy ja on mahdollista edelleen kehittää lasten ja nuorten kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseen erityistä näkökulmaa avaavaa sosiaalipedagogista asiantuntijuutta. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry esittää tästä syystä tarkennuksia hallituksen esitysluonnokseen seuraavasti:

Jotta yhteisöpedagogi (AMK) tutkinto edelleen katsotaan kuraattorin kelpoisuuden tuottavaksi tutkinnoksi, tulee soveltuvana korkeakoulututkintona mainita sosiaalialalle suuntautuneen tutkinnon lisäksi kasvatusalalle suuntautunut korkeakoulututkinto. Lisäksi kasvatustieteiden rinnalla on syytä mainita sosiaali-/yhteiskuntatieteet, sillä yliopistollisista oppiaineista sosiaalialaksi on katsottavissa lähinnä sosiaalityön tutkinto, joka sisältyy jo kelpoisuusmääritelmän ensimmäiseen lauseeseen. Sosiaali-

/yhteiskuntatieteet on syytä katsoa kasvatustieteiden ja käyttäytymistieteiden tavoin kuraattorin kelpoisuuden tuottaviksi koulutusaloiksi, sillä ne kehittävät laaja-alaista yhteiskunnallista ymmärrystä lapsuudesta, nuoruudesta, erilaisista sosiaalisista ongelmista ja niiden taustatekijöistä, sosiaalisesta toiminnasta ja sen tukemisen mahdollisuuksista ja niin edelleen. Tällainen asiantuntemus on kuraattorin työlle jopa vahvempi lähtökohta kuin esitysluonnoksessa mainitut kasvatustieteet ja käyttäytymistieteet, sillä sosiaalitieteellistä asiantuntemusta ei koulun muilla ammattiryhmillä ole. Sosiaalitieteellisenä asiantuntijana kuraattori tuo koulun kehittämiseen laajempaa näkökulmaa opettajien kasvatustieteellisen ja esimerkiksi koulupsykologien käyttäytymistieteellisen asiantuntijuuden rinnalle. Sosiaalipedagogiikka sosiaalitieteisiin kuuluvana tieteenalana tarjoaa kuraattorin työlle erityisen hyvän kehyksen.

Hallituksen esitysluonnoksessa kuraattorin kelpoisuuden tuottaviin korkeakoulututkintoihin on siten lisättävä maininnat kasvatusalasta ja sosiaali-/yhteiskuntatieteistä seuraavasti:

Kelpoinen toimimaan kuraattorina on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 7 §:n tai 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö. Lisäksi kelpoinen on henkilö, jolla on tehtävään soveltuva sosiaali- tai kasvatusalalle, sosiaali-/yhteiskuntatieteisiin, kasvatustieteisiin tai käyttäytymistieteisiin suuntautunut korkeakoulututkinto. Koulutukseen tulee sisältyä tai sen lisäksi tulee olla suoritettuna 60 opintopisteen laajuiset korkeakouluopinnot, joiden tulee muodostua sosiaalityön yliopisto-opinnoista tai sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun korkeakoulututkintoon kuuluvista opinnoista. Jokaisen oppilaitoksen käytettävissä on oltava sellaisen opiskeluhoollon vastaavan kuraattorin palveluja, joka on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö, sekä psykologin palveluja.

Nivala Elina

Suomen sosiaalipedagoginen seura ry